

Povezanost čitalačke kompetencije i znanja pravopisa u nastavi hrvatskoga jezika u mlađim razredima osnovne škole

---

Milutin, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:662868>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-10**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**IVANA MILUTIN
DIPLOMSKI RAD**

**POVEZNOST ČITALAČKE KOMPETENCIJE I
PRAVOPISNOGA ZNANJA U NASTAVI HRVATSKOGA
JEZIKA U MLAĐIM RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE**

Zagreb, rujan 2021.

**UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Zagreb)**

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ivana Milutin

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: Povezanost čitalačke kompetencije sa znanjem
pravopisnoga znanja u nastavi hrvatskoga jezika u mlađim razredima osnovne škole**

MENTOR: doc. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan 2021.

Sadržaj

<u>SAŽETAK</u>	4
<u>ABSTRACT</u>	5
<u>1. UVOD</u>	6
<u>2. OD USVAJANJA DO UČENJA JEZIKA</u>	7
<u>3. O UČENJU JEZIKA</u>	8
<u>3.1. JEZIČNE DJELATNOSTI</u>	9
<u>3.2. ČIMBENICI UČENJA HRVATSKOGA JEZIKA</u>	11
<u>4. NASTAVA HRVATSKOGA JEZIKA U MLAĐIM RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE</u> ..13	
<u>4.1. O ČITALAČKIM KOMPETENCIJAMA U NASTAVI HRVATSKOGA</u> <u>JEZIKA</u>	18
<u>4.2. O PRAVOPISU U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA</u>	18
<u>5. ISTRAŽIVANJE</u>	20
<u>5.1. OPIS UZORKA</u>	20
<u>5.2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE</u> <u>ISTRAŽIVANJA</u>	21
<u>5.3. INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA</u>	22
<u>5.4. REZULTATI</u>	24
<u>6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK</u>	31
<u>7. POPIS LITERATURE</u>	33
<u>8. PRILOZI</u>	35
<u>9. IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA</u>	47

SAŽETAK

Nastava hrvatskoga jezika najopsežniji je predmet u mlađim razredima osnovne škole, sa 175 sati godišnje i 5 sati tjedno (Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019). Iako djeca kreću u školu sa, otprilike, 7 godina, jezik počinju učiti puno prije, čak od dana kada se rode. Prvo uvježbavaju slušnu kompetenciju koja im je urođena, a zatim usvajaju i govornu kompetenciju. Ipak za čitanje i pisanje je potrebno poučavanje, te sustavno poučavanje kreće od prvog razreda osnovne škole te možda malo ranije, u vrtiću. (Pavličević-Franić, 2005). No, na učenje jezika utječe mnogo aspekata, a neki od njih su društvena okolina u kojoj dijete odrasta, izloženost jeziku, odgojitelji i odgojiteljice u vrtiću, učitelji, mediji te šira društvena zajednica (Aladrović Slovaček, 2019). U osnovnoj školi učenje jezika započinju početnim čitanjem i pisanjem, a zatim svoje znanje nadograđuju nastavom komunikacije i jezika, književnosti i stvaralaštva te kulture i medija koje se međusobno isprepliću.

U ovom istraživanju cilj je bio ispitati postoji li povezanost između razumijevanja pročitanaog te znanja pravopisa kod učenika četvrtih razreda. Istraživanje je pokazalo da su djevojčice bolje napisale pravopisni test i test razumijevanja s književnoumjetničkim tekstom, a test sa znanstvenim tekstom i djevojčice i dječaci su podjednako dobro riješili. Nadalje učenici iz Zagreba bolje su riješili pravopisni test, a učenici iz Šibenika bolji su bili u oba testa razumijevanja pročitanaog. Naposljetku, istraživanje je pokazalo da postoji povezanost između znanja pravopisa i razumijevanja pročitanaog. Učenici koji su bolje riješili dio testa s razumijevanjem pročitanaog, bolje su riješili i pravopisni test. Bilo bi izvrsno kada ova tema ne bi stala na ovom istraživanju, već kada bi se napravilo veće istraživanje, s puno većim uzorkom djece te kada bi se uz test istražili i popratni utjecaji na znanje pravopisa i čitalačke kompetencije poput navika čitanja učenika, ocijene iz nastavnog predmeta te stava prema čitanju.

KLJUČNE RIJEČI: pravopis, čitalačka kompetencija, usvajanje jezika, nastava hrvatskoga jezika, književnoumjetnički stil, znanstveno-popularni stil

ABSTRACT

Croatian language teaching is the most comprehensive subject in the younger grades of primary school, with 175 hours per year and 5 hours per week (Curriculum for the subject Croatian language for primary schools and grammar schools in the Republic of Croatia, 2019). Although children start school at about 7 years old, they start learning the language much earlier, even from the day they are born. They first practice the auditory competence that is innate in them, and then they also acquire the speech competence. However, reading and writing require teaching, and systematic teaching starts from the first grade of primary school and maybe a little earlier, in kindergarten. (Pavličević-Franić, 2005). However, language learning is influenced by many aspects, and some of them are the social environment in which the child grows up, language exposure, kindergarten teachers, teachers, the media and the wider community (Aladrović Slovaček, 2019). In primary school, they start learning a language by initial reading and writing, and then they upgrade their knowledge by teaching communication and language, literature and creativity, and culture and media which mutually interwind.

In this study, the aim was to examine whether there is a connection between reading comprehension and spelling knowledge in fourth grade students. The research showed that girls wrote a spelling test better and a comprehension test with a literary-artistic text, and a test with a scientific text was solved equally well by girls and boys. Furthermore, students from Zagreb did better in the spelling test, and students from Šibenik were better in both tests of reading comprehension. Finally, research has shown that there is a connection between spelling knowledge and reading comprehension. Students who solved the part of the test better with comprehension of the reading, also solved the spelling test better. It would be great if this topic did not stop at this research, but if a larger research was done, with a much larger sample of children, and if the test would explore the accompanying influences on spelling knowledge and reading competence such as students' reading habits, subject and attitude towards reading.

KEY WORDS: spelling, reading competence, language acquisition, Croatian language teaching, literary and artistic style, popular science style

1. UVOD

Sa satnicom od pet sati tjedno, to jest 175 sati godišnje, najopsežniji i najsloženiji predmet koji učenici uče u osnovnim školama Republike Hrvatske jest materinski, hrvatski jezik. S obzirom na to da je spremnost učenika za komunikaciju na hrvatskome standardnom jeziku polazište za razumijevanje svih ostalih nastavnih predmeta i za samo funkcioniranje u društvu, hrvatski jezik opravdava svoju važnost u cjelokupnom obrazovanju. Po Nacionalnom planu i programu (2006) te po novom Kurikulumu (2019) ciljevi nastave Hrvatskoga jezika jesu razvijanje jezično-komunikacijskih kompetencija uklopljenih u četiri jezične djelatnosti: čitanje, slušanje, govorenje i pisanje, te razvijanje medijske, informacijske, čitalačke i međukulturalne pismenosti, osvješćivanje važnosti znanja hrvatskoga jezika te razvijanje poštovanja prema jeziku hrvatskoga naroda, njegovoj književnosti i kulturi, što je bitno za daljnje cjeloživotno obrazovanje te razvijanje kritičkoga mišljenja o svijetu oko nas.

Prema PIRLS istraživanju (2011), koje se provodi u četvrtim razredima osnovne škole i istražuje razumijevanje pročitanoa, Hrvatska, kojoj je ovo bio prvi put da sudjeluje na ovom istraživanju, je zauzela osmo mjesto te su djevojčice bolje napisale test. Po izvještaju OECD-a (2021) kod PISA istraživanja (2018), kojima je glavno istraživačko područje čitalačka pismenost kod učenika, Hrvatska je zauzela 29. mjesto, što je nešto bolje od rezultata iz 2015. godine kada je Hrvatska bila na 31. mjestu. Djevojčice su opet bolje napisale test od dječaka. Isto tako, istraživanja koja su proveli Santrić, Čavar i Alerić (2019) pokazuju da djeca koja više čitaju imaju bogatiji vokabular, tj. da su prepoznali veći broj riječi u upitniku, ali se ne isključuje obrnuto formulirana tvrdnja prema kojoj oni koji imaju bogatije rječnike, više čitaju. Isto istraživanje je pokazalo i da učenici koji su bili izloženiji slušanju pripovijetki u djetinjstvu, oni koji vole čitati i oni koji bolje razumiju tekst tijekom čitanja više čitaju.

Pravopis se uči pojedinačno u školama Republike Hrvatske kroz predmetno područje hrvatskog jezika i komunikacije, ali se proteže i kroz predmetna područja književnosti i stvaralaštva te kulture i medija. Iako je pravopis, a samim time i pravogovor posvuda oko nas, učenici i dalje imaju problema s učenjem pravopisa. Istraživanje koje su proveli Bašić i Kuzmanović (2011) pokazuje da se *”individualizacijom razredne nastave gramatike i pravopisa postižu statistički značajno bolji obrazovni učinci nego nastavom koja nije individualizirana, tj. koja je tradicionalna”* (str. 71).

Ovu temu sam odabrala jer sam uvidjela važnost u onome što i zašto djeca uče. Prilikom prakse u školi primijetila sam da djeca imaju podosta problema s usvajanjem pravopisnih pravila te njihovim korištenjem kako u školi, tako i u svakodnevnom životu te problema s razumijevanjem pročitanoa. Istraživanje sam provela s ciljem da se vidi jesu li učenici koji

su bolje razumjeli što su pročitali bolje usvojili neke pravopisne norme. Smatram da se učitelji trebaju što više potruditi zamijeniti tradicionalnu nastavu drugačijom organizacijom nastave koja bi učenicima bila zanimljivija te bi i učenje imalo puno više učinka.

2. OD USVAJANJA DO UČENJA JEZIKA

„Proces usvajanja svakoga, pa i hrvatskoga jezika, započinje već u drugom trimestru trudnoće, a polaskom djeteta u školu ne završava, nego se nastavlja jer se morfološko i sintaktičko znanje automatizira tek oko 11./12. godine. S institucionalnim učenjem dijete započinje oko sedme godine kada kreće u prvi razred osnovne škole i ulazi u fazu konkretnih misaonih operacija koja završava oko 11./12. godine, a tada započinje faza apstraktnoga mišljenja. Upravo je zato u tome ranome razdoblju jezik potrebno poučavati upotrebljavajući strategije koje će poticati razvoj jezično-komunikacijske kompetencije i učenje jezika na temelju konkretnih primjer” (Aladrović Slovaček, K., Ravlić, D., 2015, str. 70). Postoje dvije razvojne faze u komunikaciji koje je objasnila Pavličević–Franić (2005): predjezično ili predlingvističko razdoblje te jezično ili lingvističko razdoblje. Predjezično razdoblje traje od trenutka rođenja do okvirno prve godine života. Dijeli se na četiri kraća razdoblja podijeljena po načinu glasanja. Prvo je predgovorno razdoblje od rođenja do drugog mjeseca rođenja u kojem se dijete refleksno glasa. Potom slijedi komunikativno glasanje, tzv. *gugutanje* i smijeh koje traje od drugog mjeseca života do petog mjeseca. Nakon toga slijedi vokalizacija, trajanja od petog do osmog mjeseca djetetova života u kojem se dijete vokalno igra i ponavlja artikulirane odsječke te na kraju faza brbljanja, od osmog do dvanaestog mjeseca bebina života u kojem dijete kombinira samoglasnike i suglasnike te ih ponavlja da bi ušla u interakciju sa sugovornikom. Jezična se faza pojavljuje otprilike oko prve godine djetetova života te djeca počinju usvajati prve jezične elemente te se pojavljuju i prve riječi. Nakon prvih jednostavnih riječi djeca usvajaju sve teže i teže riječi te većina djece ovlada fonemskim sustavom, svim vrstama gramatičkih oblika, temeljnim rečeničnim strukturama te ima dovoljan fond riječi za osnovnu komunikaciju s okolinom do neke četvrte godine. Aladrović Slovaček (2019) jezičnu fazu dijeli na nekoliko etapa s obzirom na to koje jezične djelatnosti djeca savladavaju. Kao prvu etapu navodi fonološki razvoj u kojem djeca ovladavaju fonemima materinskoga jezika te da su za fonološki razvoj djece posebno bitne dobro razvijene vještine slušanja i govorenja da bi djeca u ranome djetinjstvu razvila sposobnost čujnih jezičnih obilježja te da bi uspješnije usvajala i ostale jezične djelatnosti. Nadalje opisuje i gramatički razvoj kojeg dijeli na usvajanje morfologije (za koji smatra da je jedan od najstroženijih zadataka s kojim se djeca susreću) na usvajanje sintakse, na semantički razvoj,

na leksički razvoj te na kraju usvajanje prenesenog značenja. Aladrović Slovaček (2019.) smatra da je dijete steklo osnove svih jezičnih sastavnica do svoje četvrte godine, ali da usvajanje jezika ne završava polaskom u školu, nego se nastavlja do razdoblja jezične automatizacije koja se događa oko jedanaeste ili dvanaeste godine.

3. O UČENU JEZIKA

Pavličević-Franić (2005.) navodi kako se jezik može definirati kao apstraktan sustav znakova i pravila po kojima se ti znakovi kombiniraju u svrhu sporazumijevanja, odnosno primanja obavijesti. Prema Beženu i Reberskom (2014) jezik je svaki sustav znakova koji služi za sporazumijevanje među pojedincima, a s obzirom na način predaje i primanja može biti auditivan, vizualan, taktilan, olfaktivan, gustativan te kompleksan (koji istodobno sadrži više osjetilnih elemenata). Također navode (Bežen, Reberski, 2014) i da „*Jezik kojim se sporazumijevaju ljudi primarno je auditivni jezik, ali je u svome pisanom obliku i vizualni jezik. Budući da se osniva na uporabi glasova što nastaju artikulacijom pomoću glasovnih organa, naziva se i govornim ili artikuliranim jezikom* (str. 11). Jezici kojima čovjek govori dijele se po načinu učenja na: jezike koji se usvajaju, a to je najčešće materinski jezik u ranome djetinjstvu te na jezike koji se uče i to su svi ostali jezici naučeni poslije razvojnoga razdoblja (Pavličević-Franić, 2005).

Aladrović Slovaček (2019) opisuje da Halliday (2003) u knjizi „O jeziku i lingvistici” predstavlja tri načina učenja jezika, a to su: učenje jezika, učenje jezikom i učenje o jeziku. „Učenje jezika” je proces koji započinje djetetovim rođenjem te se dijete vrlo brzo nakon rođenja aktivno uključuje u komunikaciju izmjenjujući znakove s drugim ljudskim bićima oko njega te tako nastavlja proces učenja jezika. Značenje je prvo kodirano u formulacijama i te formulacije se dekodiraju u izraze koji se izmjenjuju, a izrazi su nešto što druga ljudska bića mogu prepoznati. Postoje tri glavna izraza, a to su: geste, koje novorođenčad koristi za svoju prvu komunikaciju, zvukovi i pisanje koji se rabe na višim razinama ovladavanja jezikom te su važan dio dječjeg jezičnoga razvoja (Aladrović Slovaček, 2019). „Učenje jezikom” kao druga komponenta je način kako rabimo jezik da bismo izgradili sliku o svijetu koji nas okružuje što znači da je svijet koji se nalazi u nama i oko nas posljedica naše imaginacije. S obzirom na to da se dječja konstrukcija stvarnosti oblikuje interakcijom s drugima, jezik je najvažniji instrument za gradnju svemira i našeg mjesta u njemu (Aladrović Slovaček, 2019). „Učenje o jeziku” Aladrović Slovaček (2019) opisuje kao način učenja kod kojeg je važna kultura u kojoj je dijete rođeno zato što dijete u procesu učenja govorenja uči znakove koji su

uključeni u posljednjih dvadeset tisuća naraštaja. Obrazovanje je nova forma učenja koja je institucionalizirana te danas djeca uče jezik u školi, a ne samo kod kuće i u susjedstvu te s novim modelima jezičnoga razvoja dolaze i novi oblici znanja. Iako se proces usvajanja jezika, koji je stalan proces učenja (počinje od rođenja djeteta, a završava u vrijeme adolescencije, nekad traje i do zrelosti) i proces učenja u jednom dijelu preklapaju, dijete, nakon što uđe u fazu apstraktnih misaonih operacija, nastavlja učiti jezik na novoj razini i to učenje nikada ne završava (Aladrović Slovaček, 2019).

3.1. JEZIČNE DJELATNOSTI

Jezik je apstraktan sustav znakova te se ostvaruje kroz jezične djelatnosti slušanja, govorenja, čitanja i pisanja koje opisuje Pavličević-Franić (2005). Mogućnost slušne recepcije kod čovjeka je spontana djelatnost, ali je za razvijanje slušanja kao jezične djelatnosti potrebno postojanje urednoga govornoga sluha, što znači da čovjek mora moći primiti i registrirati govornu poruku i istodobno je prenijeti u kognitivnu ili emocionalnu razinu, a čine ga fizički sluh, fonemski sluh i melodijski sluh, koji su ujedno i preduvjeti za uspješan razvoj jezične djelatnosti slušanja. Fizički je sluh mogućnost čovjeka da prima i registrira auditivne poticaje pri komunikaciji te ovu sposobnost većina ljudi ostvaruje rođenjem. Fonemski sluh je mogućnost proizvodnje i razlikovanja glasova određenog jezika. Melodijski je sluh sposobnost usvajanja i razlikovanja melodijsko-ritmičkih obilježja nekog jezika, tj. intonacije nekog jezika. U hrvatskome obrazovnom sustavu ne pridaje dovoljno pažnje razvoju i poticanju sposobnosti slušanja te se djecu rijetko uči aktivnome slušanju, stoga je potrebno što češće provoditi vježbe slušanja s obzirom na to da je slušanje prethodnik govorne realizacije jezika (Pavličević-Franić, 2005).

Govorenje je jezična djelatnost kojom se različitim jezičnim sredstvima prenosi usmena poruka u procesu jezičnoga sporazumijevanja. Govor se nastavlja na sposobnost slušanja, te slušajući i oponašajući odrasle govornike, djeca se postupno počinju govorno izražavati. Govoru je temeljna jedinica govorni čin koji se sastoji od sadržaja govorenja, izraza govorenja, značenja govorenja te konteksta govorenja, te mu je osnovna funkcija verbalno sporazumijevanje. Kod komunikacijskog procesa potrebno je barem dva sudionika čije se uloge govornika i slušatelja konstantno izmjenjuju. Govorni činovi se u komunikaciji ostvaruju u tri oblika, a to su monološki (govor jedne osobe upućen drugima ili sebi), dijaloški (razgovor između dvoje ljudi) i poliloški oblik (komunikacija više ljudi). U nastavi hrvatskoga jezika govorne vježbe zauzimaju važno mjesto. Provode se gramatičke, pravogovorne,

leksičke i stilsko-kompozicijske vježbe, a bez obzira na sadržaj koji se uvježbava i u kojem razvojnom razdoblju se uvježbava, dijelimo ih na reproduktivne i produktivne vježbe (Pavličević-Franić, 2005). „*Temeljna svrha provođenja govornih vježbi u osnovnoškolskoj izobrazbi jest razvoj govornih sposobnosti i vještina te stvaranje komunikacijski kompetentnih govornika hrvatskoga jezika, visoke razine jezičnoga znanja i pouzdanja*” (Pavličević-Franić, 2005, str. 97).

Treća jezična djelatnost jest čitanje, a to je složena aktivnost primanja informacija u pisanome obliku. Čitanje se može promatrati kao vještinu (primarna aktivnost koju posredovanim učenjem savlada većina govornika) i kao sposobnost (interpretativno čitanje kojem prethodi savladavanje vještine čitanja). Razvijanje govora, razvoj govorne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove i usvajanje slova te prijenos govora u pisani tekst i obrnuto prethode čitanju te se to nazivaju predčitalačke vještine kojima bi dijete trebalo ovladati do prvog razreda kada započinje proces učenja, tzv. početno čitanje, a najviša razina čitanja je izražajno i glatko čitanje s razumijevanjem. S obzirom na to da u nastavi čitanje služi i kao oblik poučavanja i učenja određenih sadržaja treba što prije započeti s razvijanjem interesa za čitanje. U vrtićkoj dobi potrebno je razvijati predčitalačke vještine te što češće čitati djeci i s djecom. U nastavi hrvatskoga jezika se provode vježbe početnoga čitanja i pisanja, čitanja s razumijevanjem, brzoga čitanja, interpretativnog čitanja i kreativnog čitanja i pisanja te se na takav način u nastavi razvija interes za čitanje (Pavličević-Franić, 2005).

Posljednja jezična djelatnost koju treba naučiti da bi se potpuno ovladalo korištenjem jezika jest pisanje, složena produktivna djelatnost za koju je potrebno poznavanje slovnoga sustava te gramatičkih i pravopisnih normi nekoga jezika. Počinje se učiti isto kao i čitanje, u 1. razredu osnovne škole te je to djelatnost koja nije usvojena već se treba učiti. Za uspješan proces pisanja čovjek treba poznavati osnovne čimbenike tekstovnoga ustrojstva i lingvistike teksta, normativne stilistike te vrste tekstova. Kod učenja pisanja učenik prvo mora usvojiti kako izgleda i kako se bilježi znak koji predstavlja određeni glas. Nakon toga mora savladati vještinu pretvaranja niza napisanih znakova-slova u glasove i obrnuto te sve povezati u riječ. Svrha tog procesa je razvijanje djetetove sposobnosti uočavanja veze glasa i slova, nakon što dijete usvoji vezu slovo-glas i obrnuto puno lakše uči slova i dešifrira ih (Pavličević-Franić, 2005). Kako bi djeca što lakše zapamtila slova i naučila ih razlikovati te kako bi djeca što prije ovladala pisanjem, u nastavi hrvatskoga jezika provode se različite vježbe pisanja koje se polako unaprjeđuju u skladu s djetetovim kognitivnim i psihofizičkim razvojem (Pavličević-Franić, 2005).

3.2. ČIMBENICI UČENJA HRVATSKOGA JEZIKA

Aladrović Slovaček (2019) navodi kako je dijalekt prvi jezik s kojim se dijete susreće u svojoj najbližoj okolini te njime najprije ovlada u ranome djetinjstvu. S obzirom na to da je to djetetu prvo jezično iskustvo igrat će veliku ulogu u djetetovu savladavanju standardnoga jezika. Autorica također objašnjava da se standardni jezik usvaja, ali se neki dijelovi trebaju i naučiti te se očekuju greške pri učenju. Zato što se jezik tek izgrađuje, očekuju se odstupanja povezana s obilježjima dijalekta u kojemu dijete odrasta.

Osim dijalekta na učenje jezika utječu i mediji. „*U današnje vrijeme više se ne može govoriti o učenju i poučavanju a da to ne uključuje utjecaj medija na dječje odrastanje te njihovu jezičnu produkciju u govorenju i pisanju. Možda se prije nekoliko godina isključivo govorilo u utjecaju televizijskih programa na razvoj djeteta i njegova govora, no danas možemo govoriti i o računalu, računalnim igrama te posebice društvenim mrežama, koji zajedno uvelike utječu i na promjene u načinu učenja i poučavanja*” (Aladrović Slovaček, 2019, str. 96). Mediji mogu pozitivno utjecati na razvoj dječjega jezika kroz jako kvalitetne animirane filmove i serije te televizijske programe, videozapise te računalne igre koje potiču dječju radoznalost, otkrivaju djetetu nove svjetove i ideje, bogate njegov rječnik te ga motiviraju na pažljivo slušanje. Takav način korištenja medija zahtjeva od roditelja da razgovaraju s djetetom o tome što je vidjelo, da odglume neke scene, da razgovaraju o likovima i slično. Međutim previše vremena provedenog uz televizijski program osiromašuje djetetovu interakciju s roditeljima i vršnjacima, a nasilje i zločini koje djeca mogu vidjeti u različitim medijima mogu u djetetu izazvati noćne more. Upravo zbog toga roditelji moraju nadgledati sadržaj koji njihova djeca gledaju te procijeniti njihovu kvalitetu (Šego, 2009). Stoga treba biti vrlo oprezan i kritički nastrojen ako se koriste mediji za učenje jezika. „*Stvarajući zabavne i manipulativne sadržaje, mediji negativno utječu na djecu u njihovom svakodnevnom životu, primjerice, putem oglašavanja i širenja konzumerizma, tabloidizacije, nasilju te dječje pornografije*” (Aladrović Slovaček, 2019, str. 98). Uz sve navedeno mediji su korisni kod učenja jezika, ali treba vrlo dobro istražiti kako i koje medije koristiti u nastavi.

S obzirom na to da su i čitanje i pisanje učene jezične djelatnosti te sustavno poučavanje početnoga čitanja i pisanja počinje u prvom razredu osnovne škole te su djeca u tom razdoblju upoznata s učiteljima ili učiteljicama, veliku ulogu u učenju jezika ima i učitelj i njegova motivacija. „*Pozitivne emocije imaju još pozitivnih posljedica na svakodnevni život u učionici. Učiteljica koja pokazuje entuzijazam za svoj rad i za ono što poučava, prenosi svoj entuzijazam i na učenike. Glavni razlog zašto učenici vjeruju da nešto treba naučiti jest ako vide da učiteljica ili učitelj to smatraju važnim, da imaju za to entuzijazma i pozitivnih*

emocija. Pokazalo se da općeniti entuzijizam nije dostatan, nego da na uspjeh učenika djeluje upravo entuzijizam povezan sa sadržajem koji se uči” (Rijavec, Miljković, 2009, str. 498). Bitno je da su učiteljice i učitelji entuzijastični oko onoga što i kako rade u učionici zato što su emocije *zarazne* te djeca koja imaju veselog i entuzijastičnog učitelja, bit će isto veselija i entuzijastična, uz to autorice (Rijavec, Miljković, 2009) su navele da je istraživanje pokazalo da su djeca kojoj su rekli da se prisjete sretnog trenutka iz djetinjstva i nakon toga im dali zadatak, bolje riješila zadatak nego djeca kojoj nije rečeno da se prisjete sretnog trenutka.

Po Aladrović Slovaček (2019) nastava u kojoj je nedovoljna aktivnost učenika, koja preferira kognitivni razvoj učenikove osobnosti te u kojoj se učestalo pojavljuju iste nastavne strategije, jednostavnije, tradicijska nastava, ne potiče i ne razvija više mentalne procese pa tako ni kreativnost učenika. „*Istraživanjem se dobio uvid u korištenje kreativnih tehnika u nastavi Hrvatskoga jezika. Iako je nastava još uvijek u tranziciji s tradicionalne na suvremenu nastavu (što je vrlo spor proces), kreativnost i kreativne tehnike nisu dovoljno zastupljene u nastavi hrvatskoga jezika, čega su svjesni i učenici i učitelji. Iako i jedni i drugi prepoznaju važnost i značaj kreativnosti, iznenađujuće velik broj učenika smatra da ona nije važna u nastavi, što se može opravdati njihovim neiskustvom u krutom obrazovnom sustavu, u kojem su se kreativni pokušaji „gušili“, a ne ohrabivali i poticali*” (Simel, Gazibara, 2013, str. 202-203). Kako bi se potakla kreativnost u razredu potrebna je dodatna edukacija i usavršavanje učitelja kako bi pronašli praktična rješenja kroz različite oblike metode i iskustva (Somolanji, Bognar, 2008). Jedan od načina kako potaknuti kreativnost u razredu je sam čin igre, koji prepoznaje Aladrović Slovaček (2019) te navodi kako je igra neosporivo povezana s kreativnošću, a s obzirom i da je jedan od glavnih preduvjeta za početno usvajanje znanja, s osjećajima koje djeca donose iz djetinjstva koji im stvaraju sreću, kao što je već rečeno, sreća potiče bolje usvajanje novih znanja, tako možemo zaključiti da igra potiče bolje usvajanje jezika. Igra je najzabavniji oblik učenja te jezičnim igrama u nastavi hrvatskoga jezika učenici relativno brzo i uz manji zamor savladavaju inače teške gramatičko-pravopisne sadržaje (Aladrović Slovaček, 2019).

Osim dosadašnjih čimbenika koji utječu na djetetovo usvajanje jezika treba se još spomenuti da su za učenje jezika potrebne razvijene kognitivne sposobnosti, dobro razvijena motorika, percepcija te slušne sposobnosti te da na djetetovo učenje jezika utječe i društvena okolina u kojoj dijete odrasta, izloženost jeziku, udžbenici za Hrvatski jezik, roditelji, šira obitelj, odgojiteljice u vrtićima, vršnjaci te šira društvena zajednica (Aladrović Slovaček, 2019).

4. NASTAVA HRVATSKOGA JEZIKA U MLADIM RAZREDIMA OSNOVNE ŠKOLE

Kao što je već rečeno Hrvatski jezik je najposebniji nastavni predmet u nižim razredima osnovne škole te je preduvjet učenju svih ostalih nastavnih predmeta. Iz tog razloga treba se sagledati što se točno i na koji način uči u nižim razredima iz nastavnog predmeta materinskoga jezika. Kako bi se to pobliže objasnilo sagledava se i Nastavni plan i program za osnovne škole (2006) te Kurikulum nastavnog predmeta hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (2019).

Nastavni plan i program donijelo je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske 2006. godine, a sadržajno donosi:

„1. NASTAVNE PLANOVE, i to

– plan nastavnoga rada po predmetima i po razredima – od I. do VIII. razreda, po tjednom i godišnjem broju sati, te ukupnom tjednom i godišnjem broju sati

– plan izvannastavnih aktivnosti po razredima, te prema ukupnom tjednom i godišnjem broju sati

– plan realizacije posebnih programa učenja stranih i klasičnih jezika

– plan dopunskoga i dodatnog rada, te sata razrednika

2. NASTAVNE PROGRAME, i to

– program obveznih nastavnih predmeta strukturalno ujednačen za svaki nastavni predmet – s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i rezultatima koje treba postići poučavanjem/učenjem u svakoj temi (odgojno-obrazovna postignuća)

– program izbornih nastavnih predmeta strukturalno ujednačen – s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i ciljevima koje treba postići poučavanjem/učenjem u svakoj temi (odgojno-obrazovna postignuća)

– posebne programe učenja stranih i klasičnih jezika – s iznesenim ciljevima, zadaćama, odgojno-obrazovnim sadržajima i ciljevima koje treba postići poučavanjem/učenjem u svakoj temi (odgojno--obrazovna postignuća)“ (MZOS, 2006).

Kod Nastavnog plana i programa (nadalje u tekstu NPiP) nastava hrvatskoga jezika osmišljena je kroz nastavna područja. Nastavna područja nastave hrvatskoga jezika kod NpiP-a jesu: jezik, jezično izražavanje, književnost te medijska kultura. Jedina iznimka je u prvom razredu gdje je kao nastavno područje navedeno i početno čitanje i pisanje. Nadalje, nastavna područja organizirana su kroz teme, a svaka tema ima svoje odgovarajuće ključne pojmove i svoje odgovarajuće obrazovne ciljeve koji označavaju što bi učenici trebali usvojiti poslije nastavnoga sata. Također NPiP određuje i popis lektire za svaki razred od kojeg određeni

učitelj ili učiteljica biraju lektire za svoj razred koji će obraditi tijekom godine. Isto tako NPiP sadrži i popis filmova za sate medijske kulture gdje, isto tako, određeni učitelj ili učiteljica biraju koje će filmove odgledati i analizirati na satima medijske kulture kroz tu školsku godinu. (Nastavni plan i program, 2006)

Također nastava hrvatskoga jezika, kao i većine ostalih predmeta, zamišljena je kroz vertikalno-spiralno programiranje. To je izuzetno vidljivo kod Nastavnog plana i programa. Naime, učenici će u drugom razredu učiti iz nastavnog područja jezik, temu imenice kojoj su ključni pojmovi imenice, a obrazovna postignuća: razumjeti imenice kao riječi kojima imenujemo sve što nas okružuje; razlikovati imenice među drugim riječima u govornoj i pisanoj komunikaciji. U trećem razredu će učiti imenice, ali se ključni pojmovi proširuju te su to: vrste riječi, opće imenice, vlastite imenice, jednina/množina. Obrazovna postignuća se također proširuju te u trećem razredu podrazumijevaju razumijevanje pojma imenice kao vrste riječi; razlikovanje opće i vlastite imenice te razlikovanje jednine i množine imenica. U četvrtom će se razredu učenicima proširiti ključni pojmovi i obrazovna postignuća za razliku od drugog razreda pa će se u petom razredu opet proširiti i tako dalje. Dakle, vertikalno-spiralno programiranje u nastavi hrvatskoga jezika prepoznaje se u postepenom nadodavanju i detaljiziranju nastavnoga sadržaja za svaku temu. *Vertikalno-spiralni sustav pokazuje proces izrađivanja pojma dograđivanjem, razvijanjem i proširivanjem istih pojmova u skladu sa spoznajnim mogućnostima učenika koji se provode na različitim stupnjevima odgojno-obrazovnog sustava (vertikalno, iz razreda u razred) i ostvaruju u razvijenijemu obliku* (Bjedov, 2009; str. 27). Po Nastavnom planu i programu učitelji, nastavnici i profesori nastavu su održavali od 2006. godine do rujna 2019. kada je započela kurikularna reforma poznatija kao *Škola za život*.

Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije (u nastavku teksta Kurikulum) donijelo je ministarstvo znanosti i obrazovanja 2019. godine. Kurikulumom predmeta Hrvatski jezik povezane su sve razine odgojno-obrazovnoga procesa u kojima se uči i poučava hrvatski jezik: osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje. Kurikulum sadrži opis predmeta u kojem je istaknuta svrha učenja i poučavanja predmeta te se navode pristupi i sustavi učenja u poučavanju predmeta. Također Kurikulum sadrži i odgojno-obrazovne ciljeve učenja i poučavanja predmeta koji predstavljaju opća, najšire određena očekivanja o tome što će učenici znati i moći učiniti kao rezultat učenja i poučavanja predmeta. Kurikulum je koncipiran u tri znanstveno utemeljene i međusobno povezane domene koje čine strukturu koja izravno određuje dio kurikuluma predmeta u kojem se iskazuju odgojno-obrazovni ishodi. Ishodi predstavljaju jasne i nedvosmislene iskaze

očekivanja od učenika u pojedinoj godini učenja i poučavanja predmeta, a proizlaze iz odgojno-obrazovnih ciljeva učenja i poučavanja predmeta. Određeni su kao znanja, vještine, stavovi i vrijednosti te se razvijaju od prvoga razreda osnovne škole do završnoga razreda srednje škole. Tri domene po kojima je koncipiran Kurikulum Hrvatskoga jezika su: Komunikacija i jezik, Književnost i stvaralaštvo, Kultura i mediji te su obilježene slovima A (komunikacija i jezik), B (književnost i stvaralaštvo) i C (kultura i mediji). Kod razrade ishoda preciznije se određuju sadržaji i aktivnosti u okviru pojedinog odgojno-obrazovnog ishoda, a razine usvojenosti ishoda opisno određuju opseg znanja, stupanj razvijenosti vještina, usvojenost stavova i vrijednosti te dubinu razumijevanja. (Nacionalni kurikulum, 2019.) Hrvatski jezik u kurikulumu je podijeljen u tri međusobno povezana područja (istoimenih s domenama) te nema točno određenih tema kao kod Nastavnog plana i programa već se fokusira na odgojno-obrazovne ciljeve i ishode. Kako bi se jednostavnije prikazalo navedeno treba pogledati tablice u nastavku teksta.

OZNAKA	OBJAŠNJENJE OZNAKE
A.	domena Komunikacija i jezik
B.	domena Književnost i stvaralaštvo
C.	domena Kultura i medij
A.1.	domena Komunikacija i jezik, prvi razred
B.1.1.	domena Književnost i stvaralaštvo, prvi razred, ishod jedan

Tablica 2. Legenda oznaka odgojno-obrazovnih ishoda

A. Hrvatski jezik i komunikacija		
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda
OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.	<ul style="list-style-type: none"> – razgovara u skladu sa svojim interesima i potrebama poštujući interese i potrebe drugih – postavlja jednostavna pitanja – odgovara cjelovitom rečenicom – upotrebljava riječi: molim, hvala, oprost, izvoli – govori više cjelovitih rečenica tematski povezanih u cjelinu – izgovora glasove i naglašava riječi u skladu s jezičnim razvojem – točno intonira rečenicu s obzirom na priopćajnu svrhu i poredak riječi u rečenici u skladu s jezičnim razvojem i dobi – poštuje pravila uljudnoga ophođenja tijekom razgovora 	<ul style="list-style-type: none"> – započinje razgovor, postavlja pitanja i odgovara na pitanja kratkim rečenicama; samostalno se uključuje u jezičnu aktivnost govorenja te sadržajem govorenja obuhvaća zadane teme
Sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda: – tekstovi: pozdravljanje, upoznavanje, cjelovite rečenice kao pitanja i odgovori, više povezanih rečenica u kraći govoreni tekst.		
Preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda: Učitelj svakodnevno organizira različite igrolike jezične aktivnosti kojima potiče razgovor i sudjelovanje učenika u govornom činu.		

Tablica 3. Primjer odgojno-obrazovnih ishoda sa razradom ishoda i očekivanom razinom usvojenosti „dobar” na kraju razreda.

Uz oba već navedena dokumenta potrebno spomenuti još jedan, *Preporuke o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje*. U tom dokumentu, koje je donijelo Vijeće Europske unije i Europski parlament 2006. godine. Ovaj dokument donosi ključne kompetencije koje bi svi ljudi u 21. stoljeću trebali imati kako bi se prilagodili izuzetno brzim promjenama u visoko povezanom društvu i svijetu. Također navodi i da obrazovanje u svojoj suštini, i ekonomski i društveno, igra vrlo bitnu ulogu da bi se stanovnici Europe prilagodili već navedenim brzim promjenama. Neke od tih kompetencija su: komunikacija na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnovna kompetencija u znanosti i tehnologiji, digitalna (informatička) kompetencija, kompetencija učiti kako učiti, socijalna i građanska kompetencija, osjećaj inicijacije i poduzetnosti, kulturalna savjest i izražajnost, ali kompetencija koja je u dokumentu kao prva jest komunikacija na materinskome jeziku. Definicija komunikacije na materinskome jeziku u ovom dokumentu je „Komunikacija na materinskom jeziku je sposobnost izražavanja i tumačenja pojmova, misli, osjećaja, činjenica

i mišljenja u usmenom i pisanom obliku (slušanje, govor, čitanje i pisanje) te jezično djelovati na primjeren i kreativan način na cijeli niz društvenih i kulturnih konteksta; u obrazovanju i osposobljavanju, na poslu, kod kuće i u slobodno vrijeme.” (Preporuke o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, 2006, str. 4). I Nastavni plan i program (2006) i Nacionalni kurikulum (2019) svoje ciljeve usmjeravaju i ka ovoj definiciji.

Pavličević-Franić (2011) navodi kako se Hrvatski jezik, kao nastavni predmet, prema dosadašnjim istraživanjima, nalazi na začelju ljestvice omiljenih predmeta. S obzirom na to da se nastava hrvatskoga jezika provodi svaki dan u tjednu, to jest 5 sati tjedno i radi se o nastavi materinskoga jezika, čije su važnosti već navedene, treba se obratiti pozornost na to na koji se način učenicima sadržaj hrvatskoga jezika prenosi (Nastavni plan i program, 2006). Prema istraživanju Pavličević-Franić (2011), učenici su svojim odgovorima dali do znanja da se didaktička igra i druge nastavne metode, specifične za komunikacijsko-funkcionalni pristup, vrlo rijetko provode u nastavi, dok su ispitanici eksperimentalne skupine dali odlične ideje za moderniziranje nastave hrvatskoga jezika koje mogu poslužiti za učenje i uvježbavanje nekih jezičnih sadržaja te takvu nastavu smatraju zanimljivijom i učinkovitijom. Obilježja komunikacijskoga pristupa u procesu usvajanja hrvatskoga jezika su funkcionalna jezična komunikacija prilagođena dječjim mogućnostima, didaktička igra, pluralizam načela i postupaka te primjena induktivne metode u učenju i poučavanju (Pavličević-Franić, 2011). *Sadržajne i strukturne promjene nastavnoga procesa, razvoj tehnologije, te promjena svekolikoga životnoga ozračja, teži za drukčijom ulogom svih sudionika odgojno-izobrazbena procesa, prvenstveno za primjerenijim načinima rada u osnovnoj školi. Zahtjevne su zadaće koje se od učiteljeva angažmana u tako organiziranoj nastavi očekuju – specifične psihofizičke i organizacijsko-kreativne aktivnosti, drukčije od tradicionalnoga sustava djelovanja, te dovoljno vremena, volje, želje i sposobnosti da se prihvati nešto novo i nestereotipno. Problemi nemušte, dosadne i djeci neprimjerene nastave nisu nerješivi”* (Pavličević-Franić, 2011, str. 44). Učitelji se trebaju što prije aktivirati te prilagoditi način poučavanja djece, s obzirom na to da su istraživanja koja govore da je djeci nastava hrvatskoga jezika na začelju omiljenih predmeta izuzetno zabrinjavajuća. Organizirajući nastavu kroz igru, koristeći nove tehnologije te izbjegavajući suhoparno prenošenje nastavnih sadržaja, u budućim istraživanjima, djeci, možda, nastava hrvatskoga jezika bude omiljena, a ne omražena.

4.1. O ČITALAČKIM KOMPETENCIJAMA U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Prema Pavličević-Franić (2005) čitanje se smatra pedagoško-metodičkom djelatnošću s obzirom na to da sudjeluje u odgojno-obrazovnom procesu u smislu da je čitanje oblik poučavanja i učenja određenih sadržaja. S obzirom na navedeno zaključuje da bi se trebalo što prije sustavno započeti s razvijanjem interesa za čitanje, da bi se trebalo što prije, čak kod djece vrtićke dobi poticati i razvijati predčitalačke vještine. Također navodi i da se u ranoj školskoj dobi provode vježbe početnoga čitanja, čitanja s razumijevanjem, brzoga čitanja, interpretativnoga čitanja, kreativnoga čitanja i pisanja, te ih se postepeno u situacije u kojima se ostvaruje posredno ili neposredno čitanje. *Na taj se način u nastavi razvija produktivna govorna djelatnost kao što je čitanje, ali potiče i relativno zanemarena, a izrazito važna, djelatnost aktivnoga slušanja* (Pavličević-Franić, 2005, str. 98). S obzirom na to da se nastava hrvatskoga jezika oslanja i na Nacionalni kurikulum (2011), nastava mora zadovoljiti neke ciljeve Nacionalnoga kurikuluma vezane za čitanje, a to su da učenici primjenjuju strategije za čitanje, razumiju različite vrste tekstova, čitaju iz potrebe, sa zanimanjem i sa zadovoljstvom te upoznaju i poštuju hrvatsku kulturu, kulture nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj i drugih kultura. Kako bi ispoštovala ciljeve Nacionalnoga kurikuluma, nastava hrvatskoga jezika, vezana uz čitanje i čitalačku kompetenciju djece, podijeljena je na nekoliko tema kojima učenici postepeno savladavaju i usavršuju svoju čitalačku kompetenciju. Neke od tih tema jesu početno čitanje i pisanje, čitanje, čitanje po ulogama, interpretativno čitanje, cjelokupno nastavno područje književnosti te dijelovi medijske kulture. Također čitalačkoj kompetenciji pripomaže i nastava lektire u kojoj su učenici uistinu usredotočeni na čitanje i razumijevanje pročitanoga. Istraživanje je pokazalo (Santić, Ćavar, Alerić, 2018) da je utvrđena pozitivna korelacija između količine čitanja s varijablama: slušanje bajki i priča u djetinjstvu, ljubav prema čitanju, tj. užitek u čitanju i razumijevanje tijekom čitanja te potvrđuju povezanost količine čitanja i bogaćenja rječnika, odnosno hipotezu da pojedinci koji više čitaju imaju razvijeniji rječnik. S obzirom na navedeno, u nastavi hrvatskoga jezika potrebno je poticati čitanje kao razonodu, zabavu i zadovoljstvo te što prije u djetetovu razvoju početi prenositi ljubav ka čitanju.

4.2. O PRAVOPISU U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Kako bi dijete usvojilo jezik, uz gramatičku, leksičku, stilističku te pravogovornu normu, ono mora usvojiti i pravopisnu normu, a s obzirom na to da se pravopisna norma realizira kod jezične djelatnosti pisanja, dijete treba usvojiti pravopisno ustrojstvo jezika

kojeg uči, a svaki jezik ima neke specifične grafeme koji se pišu na različite načine (Pavličević-Franić, 2005). Kako Nacionalni kurikulum (2011) podržava preporuke Europske unije o ključnim kompetencijama, tako su i ciljevi Nacionalnoga kurikuluma oblikovani po preporuci o ključnim kompetencijama, u ovom slučaju o kompetenciji komunikacije na materinskome jeziku. Neki od ciljeva koji se tiču pisanja i pravopisa u nastavi hrvatskoga jezika, a odredio ih je Nacionalni kurikulum jesu *oblikovati i napisati jednostavne funkcionalne i stvaralačke, zadane i samostalno odabrane, vezane tekstove s obzirom na namjenu i čitatelja, slušatelja ili publiku*” i „*primijeniti temeljnu jezičnu (gramatičku i pravopisnu) normu i rječnik u skladu s dobi i obilježjima jednostavnih funkcionalnih i stvaralačkih, zadanih i samostalno odabranih, vezanih tekstova s obzirom na namjenu i čitatelja, slušatelja ili publiku* (Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, 2011, str. 60). Kako bi se ti ciljevi ostvarili učenici trebaju naučiti pravopisne norme kroz nastavu hrvatskoga jezika, a te su norme prožete kroz svaki razred. Pravopisne norme koje učenici uče u nižim razredima osnovne škole jesu povezivanje glasa s odgovarajućim slovom, razlikovanje i pisanje malih i velikih formalnih slova, točno izgovaranje i pisanje niječnice (riječce ne i ni) i riječce li u upitnim rečenicama, pisanje rečeničnih znakova na kraju rečenice, izgovaranje i pisanje prototipnih i čestih riječi koje su dio aktivnoga rječnika u kojima su glasovi č, ć, dž, đ, ije/je/e/i, pisanje posvojnih pridjeva izvedenih od vlastitih imena, pisanje dvotočke i zareza u nabranju, pravilna upotreba dvotočke, crtice i navodnika u pisanju upravnog govora, pravilno pisanje pokrata višečlanih naziva i tako dalje (Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik, 2019). Važno je napomenuti i da se većina ovih tema ne uči samo zasebno, već se proteže i kroz nastavu jezika, i kroz nastavu književnosti, i kroz lektire, nastavu medijske kulture te nastavu jezičnog izražavanja te je teško izdvojiti nastavu pravopisa kao samostalni dio nastave. Upravo zbog toga se u istraživanju očekivala povezanost između različitih nastavnih domena; . Prema Pavličević-Franić (2011) za učenike je puno važnije da znaju praktično govoriti, čitati i pisati na standardnome jeziku, nego pamtiti apstraktne pravopisne i gramatičke sadržaje koji mogu stvoriti negativan stav prema nastavi hrvatskoga jezika te je svrha nastave stvoriti komunikacijski kompetentne osobe razvijenoga jezičnoga znanja koji se može u praksi koristiti jednim ili više jezičnih idioma. Ali korištenjem jezičnih igara, učenici lakše savladavaju teške gramatičko-pravopisne norme te se na takav način odmičemo od suhoparne, tradicijske nastave (Aladrović Slovaček, 2019).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. OPIS UZORKA

Istraživanje o povezanosti čitalačke kompetencije i znanju pravopisa provedeno je u četvrtim razredima u dvije osnovne škole - u Osnovnoj školi Žuti brijeg (Zagreb) te u Osnovnoj školi Brodarica (Šibenik). Sveukupno je u istraživanju sudjelovao 41 učenik (N = 41). U Osnovnoj školi Žuti brijeg sudjelovalo je ukupno 22 učenika (N = 22), a u Osnovnoj školi Brodarica sudjelovalo je 19 učenika (N = 19). Od ukupnog broja učenika u obje škole bilo je 19 dječaka i 22 djevojčice. S obzirom na to da se radi o maloljetnicima, svi roditelji djece koja su sudjelovala u istraživanju potpisali su suglasnost te sam za istraživanje i u Osnovnoj školi Brodarica i u Osnovnoj školi Žuti brijeg dobila dozvolu ravnateljice i ravnatelja.

SPOL	BROJ	POSTOTAK
Dječaci	19	46.3%
Djevojčice	22	53.7%

Tablica 4. Prikaz ispitanika prema spolu

ŠKOLA	BROJ	POSTOTAK
OŠ Žuti brijeg	22	53.7%
OŠ Brodarica	19	46.3%

Tablica 5. Prikaz ispitanika po školama

5.2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Temeljni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost čitalačke kompetencije učenika sa znanjem pravopisa na temelju dvaju tekstova različitih funkcionalnih stilova (ulomak iz pripovijetke i meteorološka karta) te na temelju pravopisnoga testa.

Iz navedenog cilja istraživanja proizlaze sljedeći problemi:

1. Ispitati čitalačku kompetenciju učenika mlađih razreda osnovne škole s obzirom na funkcionalni stil teksta.
2. Ispitati pravopisnu kompetenciju učenika mlađih razreda osnovne škole.
3. Ispitati čitalačku i pravopisnu kompetenciju učenika mlađih razreda osnovne škole s obzirom na spol i mjesto stanovanja.
4. Ispitati postoji li povezanost između znanja pravopisa i čitalačke kompetencije kod znanstvenog stila učenika mlađih razreda osnovne škole.
5. Ispitati postoji li povezanost između znanja pravopisa i čitalačke kompetencije kod književnoumjetničkog stila učenika mlađih razreda osnovne škole.

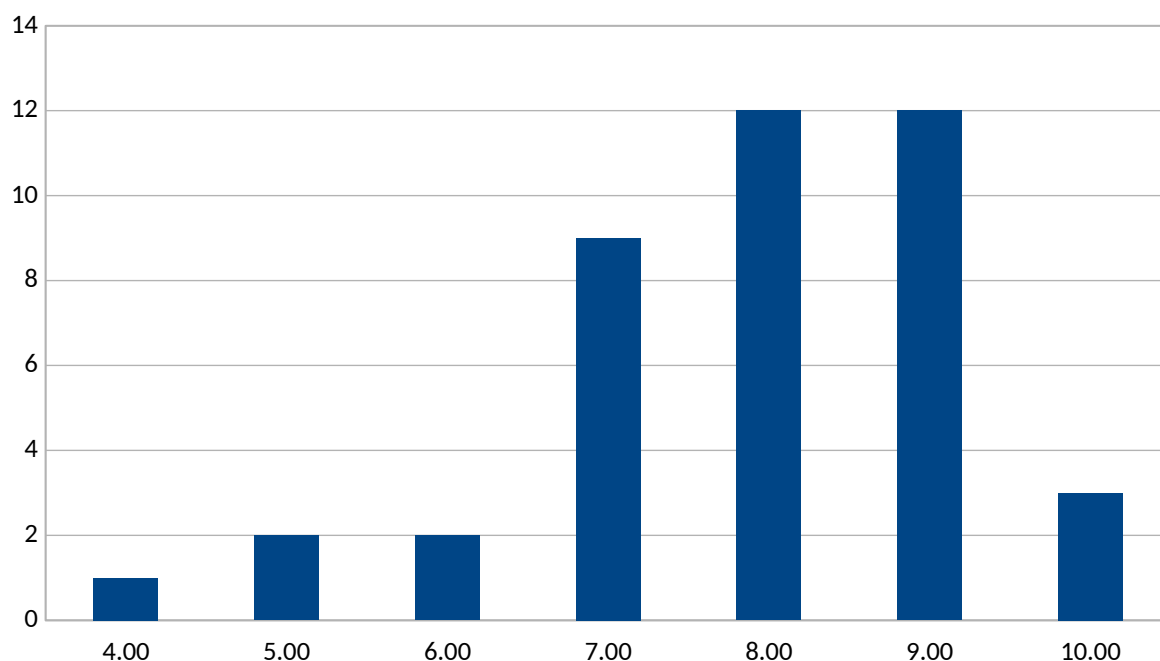
U skladu s postavljenim ciljevima istraživanja postavljene su iduće hipoteze:

1. Očekuje se da će učenici bolje riješiti test s tekstom književnoumjetničkog stila nego s tekstom znanstvenog stila s obzirom na to da su učenici u školi više izloženi tekstovima književno-umjetničkog stila u nastavi hrvatskoga jezika.
2. Očekuje se da će učenici bez većih poteškoća riješiti test s pravopisnim zadacima jer je u školama ovakav način ispitivanja pravopisa uobičajen.
3. Očekuje se da će učenici u Zagrebu bolje napisati test pravopisa, a učenici u Šibeniku će bolje napisati test razumijevanja pročitanoa zbog dijalekta kojim govore. Nadalje, očekuje se da će učenice bolje napisati test s književnoumjetničkim tekstom, a da će učenici bolje napisati test pravopisa te test sa znanstvenim tekstom s obzirom na to da učenici općenito bolje prate i pamte brojke.
4. Očekuje se da će postojati povezanost između čitalačke i pravopisne kompetencije kod znanstvenog stila.
5. Očekuje se da će postojati povezanost između znanja pravopisa i čitalačke kompetencije kod književnoumjetničkog stila.

5.3. INSTRUMENT ISTRAŽIVANJA

Ispitivanje je provedeno pomoću jednog testa koji je bio podijeljen u 3 dijela. Prvi dio testa sastojao se od razumijevanja pročitano književnoumjetničkog teksta, drugi dio od razumijevanja pročitano znanstvenog teksta iza kojih je slijedio treći dio od testa koji se sastojao od testa pravopisa.

U prvom dijelu učenici su dobili ulomak iz pripovijetke „Streindžer” autorice Mirjane Mrkele. Učenici su dobili naputak da prvo pročitaju ulomak ispred sebe te nakon pročitano teksta odgovore na priložena pitanja. U prvom pitanju, koje je bilo zatvorenog tipa, htjelo se istražiti razumiju li učenici istoznačne riječi i fraze hrvatskog i engleskog jezika. Istoznačne riječi i fraze iz engleskog jezika su riječi i fraze koje učenici sami koriste u svakodnevnom životu poput *-O, maj God!*- te *-Rileks-*. Drugo pitanje je također bilo zatvorenog tipa te su učenici trebali zaokružiti zašto su se djeca u ulomku pravila Englezi. U trećem i četvrtom pitanju koja su isto bila zatvorenog tipa djeca su morala pronaći u tekstu odakle su se čuli zvuci te opis Strejndžera. Kod četvrtog pitanja izrazito je inzistirano na punom odgovoru.

Peto pitanje je bilo otvorenog tipa te su učenici trebali napisati zašto dječak nije prihvatio ponudu nepoznatoga dječaka te su se u ovom pitanju očekivala dva odgovora: zato što je dječakov *skejt* bio nov te zato što im roditelji nisu dali da se igraju s petardama i zato se ovo pitanje smatralo dosta težim za učenika/učenicu.

Drugi dio testa prikazan je u obliku vremenske prognoze te pripada znanstvenom stilu, točnije podvrsti popularno-znanstveni stil. Smatralo se da će učenici ovaj dio testa riješiti s lakoćom s obzirom na to da je to nešto iz njihovog svakodnevnog života te nešto o čemu su učili na satima prirode i društva. Sva pitanja bila su zatvorenog tipa te su se učenici trebali

snalaziti na karti Hrvatske. Također, učenici su dobili i legendu sa simbolima i opisom vremena koja im je bila potrebna da bi točno mogli odgovoriti na pitanja. Uz legendu i kartu Hrvatske učenicima je bio prikazan i mali dio s danom, datumom i vremenom kada je prognoza izmjerena, te s najvećom brzinom vjetra, najvišom i najnižom temperaturom. U prvom pitanju učenici su morali odgovoriti gdje je najniža temperatura zraka. Tu se od učenika očekivalo da primijete i taj mali dio koji je već spomenut te se isto očekivalo u trećem i sedmom pitanju gdje su učenici trebali odgovoriti za koji je datum prikazana temperatura u Hrvatskoj te gdje je najveća brzina vjetra i koliko m/s. Kod drugog pitanja bilo je potrebno odgovoriti koliko je stupnjeva u Dubrovniku te se očekivalo da učenici na kraju 4. razreda znaju gdje se nalazi Dubrovnik na karti Hrvatske iako je napisano riječima. Za četvrto i šesto pitanje bila je potrebna legenda koju su učenici dobili te su pitanja bila u kojem gradu pada kiša te kakvo je vrijeme na Zavižanu. Peto pitanje je bilo koliko je stupnjeva u najistočnijem gradu na priloženoj karti. Kod ovog se pitanja očekivalo od učenika da znaju na kojoj je strani istok te da pronađu da je najistočniji istaknuti grad na karti Gradište.

Treći dio testa bio je zamišljen kao test pravopisnoga znanja učenika. Sastojao se od 5 pitanja s nekoliko potpitanja. U prvom pitanju učenici su trebali upisati dijakritičke znakove koji nedostaju, a vezani su za č i ć, primjerice *atleticar* – *atletičar*. Od učenika se očekivalo da će bez poteškoća riješiti ovaj zadatak s obzirom na to da je uobičajen kod ispitivanja znanja o č i ć. U drugom pitanju učenici su dobili tablicu u koju su trebali dopuniti imena država, gradova i njihovih stanovnika ovisno o tome koji dio tablice je nedostajao. Kod ovog je pitanja bilo važno da učenici prepoznaju što treba napisati velikim slovom te da znaju prepoznati kako se pišu stanovnici različitih mjesta.

DRŽAVA/GRAD	STANOVNIK	STANOVNICA	STANOVNICI
Njemačka	-	-	-
Njemačka	Nijemac	Njemica	Nijemci

Tablica 6. Primjer popunjenog i nepopunjenog zadatka s tablicom

U trećem je pitanju bio zadatak zaokružiti velika početna slova u autorskom tekstu. U tekstu se nalazila većina sadržaja o velikom slovu koje su učenici učili do četvrtog razreda te su trebali prepoznati koja slova (ili riječi) trebaju zaokružiti, a koja ne. U četvrtom su pitanju učenici dobili kratice koje su trebali napisati punim nazivom te pune nazive koje su trebali napisati kraticom. Sve kratice i puni nazivi su preuzeti iz udžbenika te se očekivalo od učenika da prepoznaju sve kratice te da sve pune riječi znaju napisati kraticom bez većih

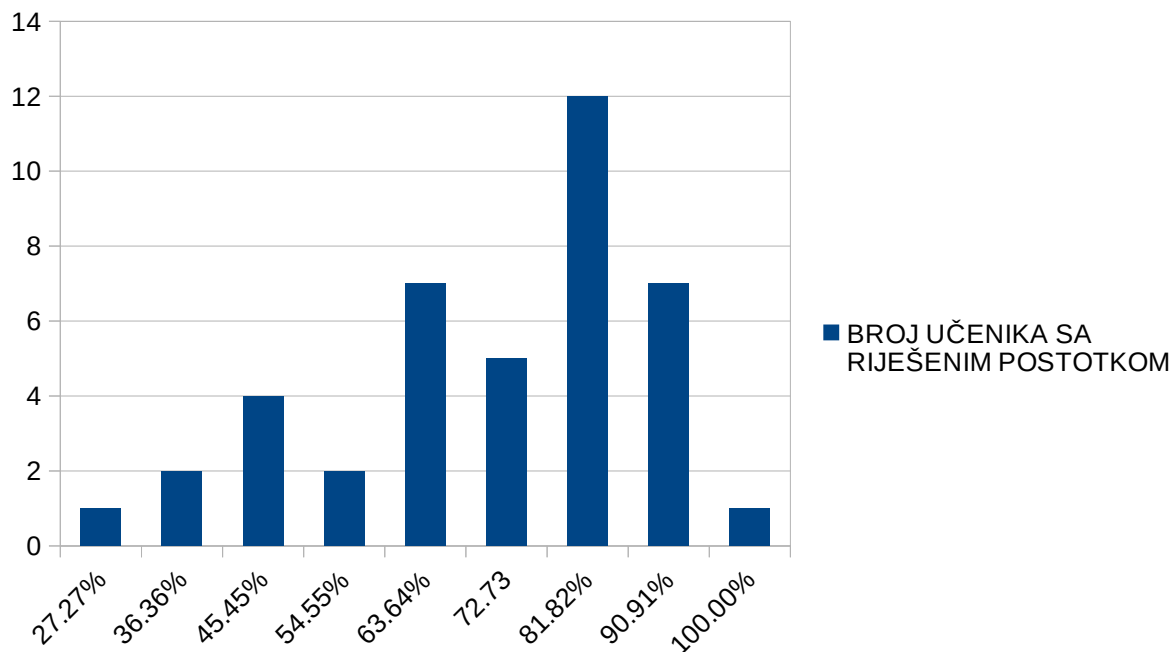

poteškoća. U petom i zadnjem zadatku testa učenici su trebali zaokružiti *ije* ili *je* u riječima. Također su sve riječi koje učenici svakodnevno koriste te su učenici trebali riješiti ovaj zadatak bez poteškoća.

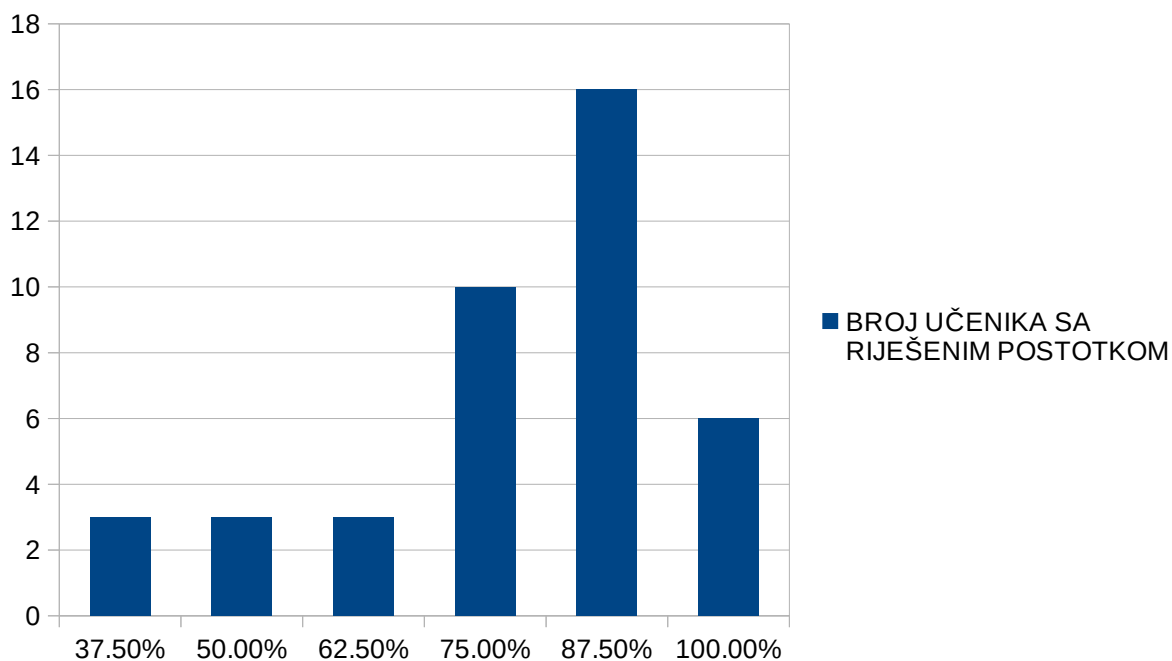
Učenici su imali ukupno 60 minuta za rješavanje testa te test nisu dobivali odvojeno po dijelovima već sve zajedno. Svi učenici test su riješili i prije te nije bilo problema s vremenom. Test je bio koncipiran tako da su učenici prvo rješavali test s književnoumjetničkim tekstom, zatim sa znanstvenim tekstom te potom test pravopisa. Test je proveden u Osnovnoj školi Brodarica početkom lipnja, a u Osnovnoj školi Žuti brijeg sredinom lipnja 2021. godine. U istraživanju su sudjelovala 2 četvrta razreda, po jedan u svakoj školi, te je ukupno sudjelovao 41 učenik (N = 41).

5.4. REZULTATI

Temeljni cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost između čitalačke i pravopisne kompetencije učenika četvrtih razreda na temelju dvaju tekstova različitih funkcionalnih stilova te testa pravopisa. Prvi problem istraživanja povezan s temeljnim ciljem bio je ispitati čitalačku kompetenciju učenika mlađih razreda osnovne škole s obzirom na funkcionalni stil. Prosječna riješenost testa s književnoumjetničkim tekstom bila je 71.17% , a riješenost testa sa znanstvenim tekstom, to jest meteorološkom kartom bila je 87.50%. Kod testa s književnoumjetničkim stilom najlošiji rezultat bio je 27.27% , a najbolji rezultat bio je 100.00% riješenosti. Kod ovog testa najlošije je bio riješen zadatak u kojem se tražilo da učenici napišu zašto dječak nije prihvatio ponudu nepoznatog dječaka te je 26 učenika dalo pogrešan odgovor, a samo jedan učenik je napisao oba razloga. Najbolje riješeni zadatci bili su zadatak sa spajanjem istoznačnih riječi te zadatak gdje su učenici trebali zaokružiti zašto se djeca prave Englezi s riješenosti više od 85%. Nadalje, najlošiji rezultat kod testa sa znanstvenim stilom bio je 37.50%, a najbolji 100.00% riješenosti. U ovom dijelu testa najlošije je riješen zadatak s temperaturom najistočnijeg grada gdje je 48.80% učenika dalo pogrešan odgovor. Najbolje riješeni zadatci u ovom dijelu teksta bili su zadatci u kojima su učenici trebali odrediti temperaturu u Dubrovniku te u kojem gradu pada kiša sa 97.56% riješenosti. S obzirom na rezultate prva hipoteza da će učenici bolje riješiti test s tekstom književnoumjetničkog stila nego s tekstom znanstvenog stila s obzirom na to da su učenici u školi više izloženi tekstovima književnoumjetničkog stila u nastavi hrvatskoga jezika je ovim testom opovrgnuta.

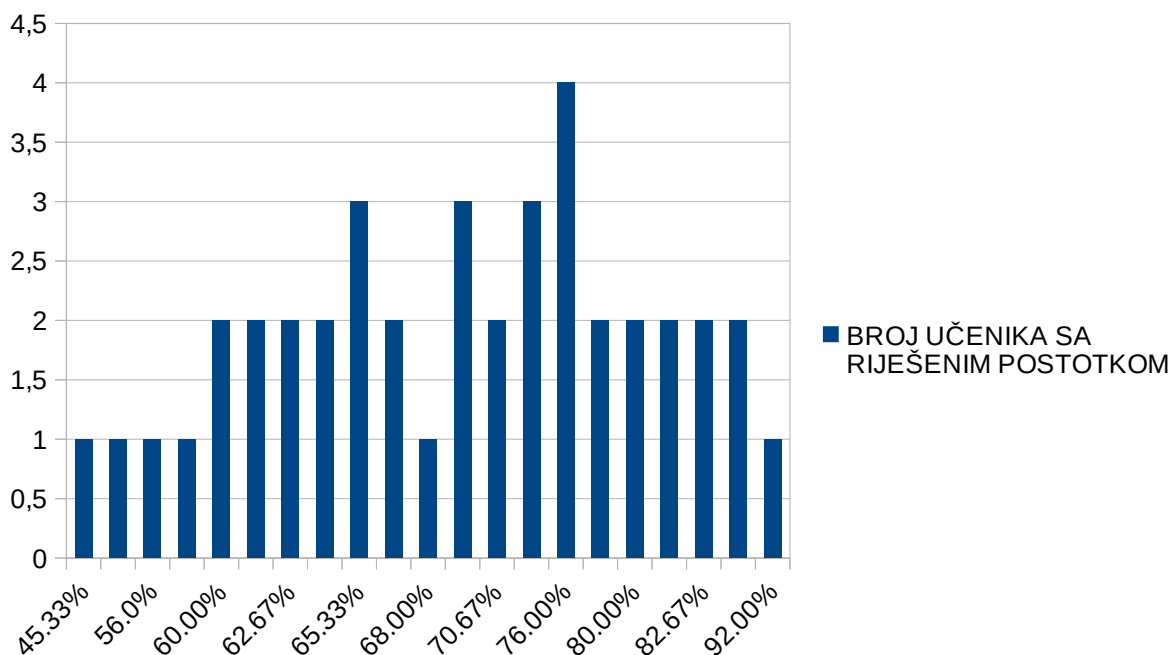
Graf 1. Broj učenika s riješenim postotkom testa razumijevanja pročitanoa s književnoumjetničkim tekstom

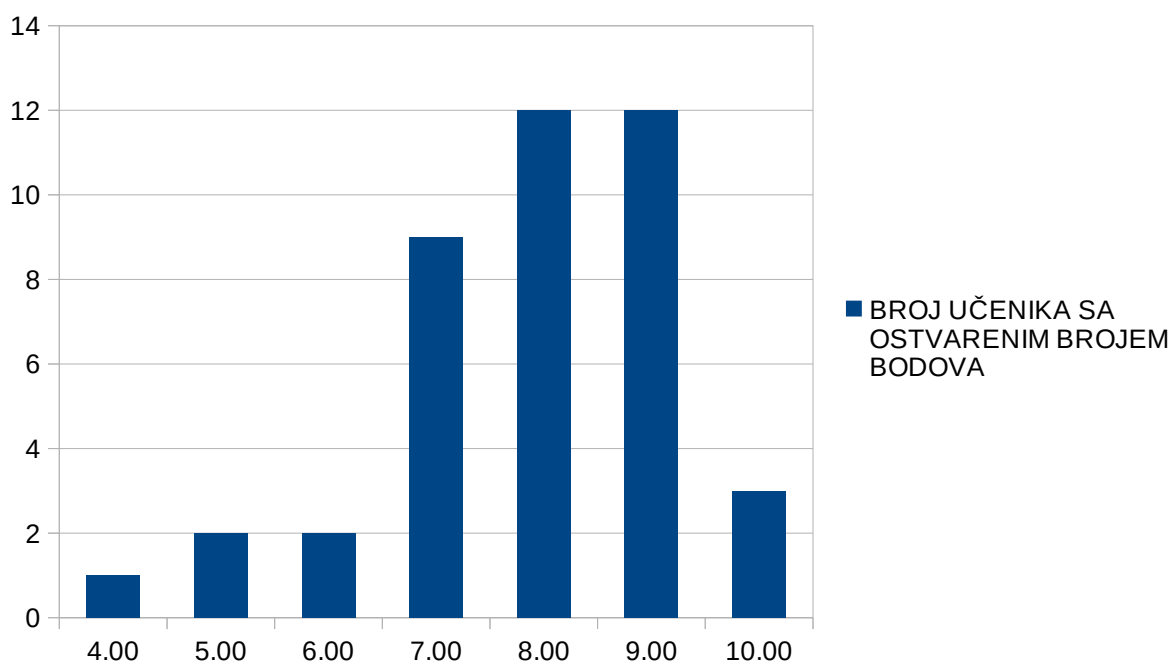
Graf 2. Rezultati testa razumijevanja pročitanoa sa znanstvenim tekstom

Drugi problem istraživanja bio je ispitati pravopisnu kompetenciju učenika četvrtih razreda osnovnih škola. Prosječna riješenost testa bila je 70.21 %, a najčešći rezultat koji su

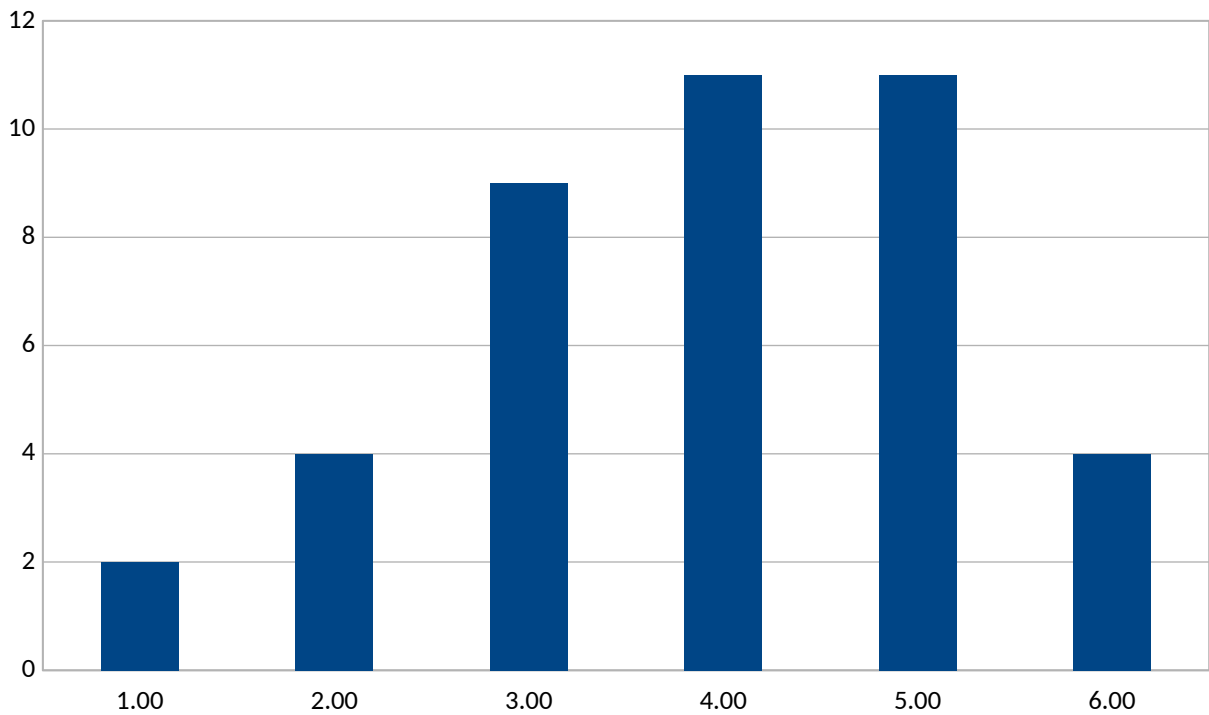
učenici postigli bio je 69.33 %. Najbolje riješen test pravopisa bio je riješen s 92.00 %, a najlošije riješen test bio je s 45.33 %. Najbolje riješen zadatak bio je zadatak sa dodavanjem dijakritičkih znakova (č i ć) sa 78.78 % riješenosti, a najlošije riješeni zadatci bili su zadatak s kraticama sa 65 % riješenosti, koji nijedan učenik nije riješio 100 % točno, te zadatak sa zakruživanjem -ije ili -je sa 71.38 % riješenosti. S obzirom na rezultate druga hipoteza da će učenici bez većih poteškoća riješiti test s pravopisnim zadacima, jer je u školama ovakav način ispitivanja pravopisa uobičajen, je potvrđena.

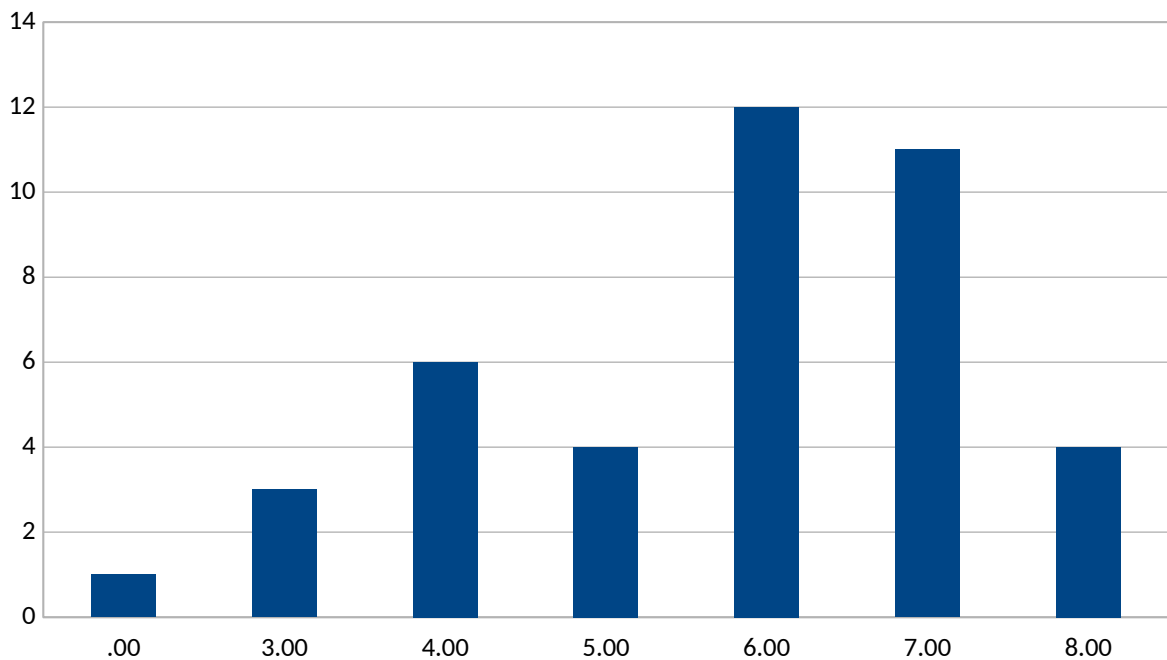
Graf 3. Rezultati pravopisnoga testa

Graf 4. Rezultati testa (zadatak dijakritički znakovi broj učenika sa ostvarenim brojem bodova)

Graf 5. Rezultati testa (zadatak kratice - broj učenika sa ostvarenim brojem bodova)

Graf 6. Rezultati testa (zadatak ije/je – broj učenika sa ostvarenim brojem bodova)

Treći problem ovog istraživanja bio je ispitati čitalačku i pravopisnu kompetenciju učenika s obzirom na spol i mjesto stanovanja. Istraživanje je pokazalo da su učenici koji žive u Šibeniku bolje riješili oba testa s razumijevanjem pročitana, osobito test s književnoumjetničkim stilom, a učenici koji žive u Zagrebu su bolje riješili pravopisni test. Zadatci testa s tekstom književnoumjetničkog stila koje su učenici iz Šibenika puno bolje riješili nego učenici iz Zagreba su spajanje istoznačnih riječi i fraza, opis Strejndera te razlog zašto dječak nije prihvatio ponudu nepoznatog dječaka. Također, učenici iz Šibenika su puno uspješnije riješili i jedan zadatak iz testa sa znanstvenim tekstom, a to je bio u kojem su učenici trebali odrediti kakvo je vrijeme bilo na Zavižanu. Nasuprot tome djeca iz Zagreba puno uspješnije su riješili nekoliko zadataka iz testa pravopisa, a to su zaokruživanje početnog slova te zadatak u kojem su trebali nadopuniti dijakritičke znakove (č i ć). Iako se ne može općenito definirati da su djeca iz Šibenika bolja u razumijevanju pročitana, a djeca iz Zagreba bolja u pravopisu, te je to možda rezultat kako je koja učiteljica više radila na razumijevanju pročitana ili pravopisu, postoji razlika. Nadalje, istraživanje je pokazalo da su djevojčice bolje riješile test razumijevanja pročitana s književnoumjetničkim tekstom i pravopisni test, a test sa meteorološkom kartom i djevojčice i dječaci su riješili podjednako dobro. Djevojčice su izrazito bolje riješile nekoliko zadataka sveukupno, a to su opis Strejndera, zaokruživanje velikog početnog slova te zadatak s kraticama. Dječaci, iako sveukupno nisu riješili test bolje od djevojčica, bolje su riješili zadatak s najnižom temperaturom u Republici Hrvatskoj te zadatak sa gradovima, državama te stanovnicima. S obzirom na rezultate prvi dio treće hipoteze da će učenici u Zagrebu bolje napisati pravopisni test, a učenici u Šibeniku test razumijevanja pročitana je potvrđena. Nadalje, drugi dio treće hipoteze da će učenice bolje napisati test s književnoumjetničkim tekstom, a da će učenici bolje napisati test pravopisa te test sa znanstvenim tekstom je opovrgnuta.

		Broj učenika	
Grad		(N)	Srednji rang
Čitanje književnomjetečnički tekst	– Zgb	22	14.93
	Ši	19	28.03
	Total	41	
Čitanje znanstveni tekst	– Zgb	22	17.57
	Ši	19	24.97
	Total	41	
Pravopis	Zgb	22	23.98
	Ši	19	17.55
	Total	41	

Tablica 7. Prikaz rezultata s obzirom na mjesto stanovanja gdje se pokazala statistički značajna razlika

		Broj učenika	
Spol		(N)	Srednji rang
Čitanje književnomjetečnički tekst	– ž	22	23.52
	m	19	18.08
	Total	41	
Čitanje znanstveni tekst	- ž	22	21.00
	m	19	21.00
	Total	41	
Pravopis	ž	22	23.84
	m	19	17.71
	Total	41	

Tablica 8. Prikaz rezultata s obzirom na spol gdje se pokazala statistički značajna razlika

Četvrti problem bio je ispitati postoji li povezanost između znanja pravopisa i čitalačke kompetencije kod znanstvenog stila učenika mlađih razreda osnovne škole. Istraživanje je pokazalo da postoji korelacija između znanja pravopisa te čitalačke kompetencije kod znanstvenog teksta. Navedeno upućuje na to da su učenici koji su bolje riješili test razumijevanja pročitano u kojem se nalazila meteorološka karta (znanstveni stil), bolje su riješili i pravopisni test. S obzirom na rezultate četvrta hipoteza da će postojati povezanost između čitalačke i pravopisne kompetencije kod znanstvenog stila je potvrđena.

Peti problem bio je ispitati postoji li povezanost između znanja pravopisa i čitalačke kompetencije kod književnomjetečničkog stila učenika mlađih razreda osnovne škole.

Istraživanje je pokazalo da postoji povezanost između znanja pravopisa te razumijevanja pročitana kod književnoumjetničkog stila. Iz navedenog može se zaključiti da su učenici koji su bolje riješili test razumijevanja pročitana u kojem se nalazio tekst književnoumjetničkog stila bolje su riješili i test pravopisa. Time je peta hipoteza koja je glasila da će postojati povezanost između znanja pravopisa i čitalačke kompetencije kod književnoumjetničkog stila potvrđena. Uz sve navedeno možemo zaključiti da je razumijevanje pročitana teksta povezano sa znanjem pravopisa kod mlađih razreda osnovne škole, što je i bio glavni cilj istraživanja.

		pravopis
čitanje1	Correlation	.029
	Sig. (2-taile	.857
	N	41
čitanje2	Correlation	.243
	Sig. (2-taile	.126
	N	41

Tablica 9. Korelacija razumijevanja pročitana sa znanjem pravopisa

6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Hrvatski učenici danas imaju manje pozitivna stajališta prema Hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu zato što njegov sadržaj smatraju nerazumljivima, teškima te zahtjevnima, a takvim se sadržajem učenike opismenjava na svim razinama hrvatskoga jezika. Nadalje, jezične se vještine, posebno vještine čitanja i pisanja procesom poučavanja postupno razvijaju, te se time opovrgava da je za pisanje potrebno imati talent već sustavno razvijati i usavršavati svoje jezične kompetencije. Rezultati vrednovanja na kraju školske godine često pokazuju nedovoljnu razinu pismenosti govore o poteškoćama koje se javljaju kod vrednovanja Hrvatskoga jezika što znači da nastava hrvatskoga jezika i način poučavanja nisu u skladu sa završnim vrednovanjem. Uz sve navedeno potrebno je u nastavu hrvatskoga jezika uvoditi komunikacijski pristup poučavanja materinskoga jezika da bi bilo učenicima zanimljivije, bliže i korisnije. Također, provedeno je istraživanje koje je pokazalo da djeca nemaju dovoljno razvijene komunikacijske jezične kompetencije te je u svjetlu rezultata tog istraživanja izuzetno potrebno provoditi nastavu hrvatskoga jezika sa jezičnim vježbama te na nastavi poticati jezične djelatnosti aktivnoga slušanja, čitanja, pisanja, i govorenja gdje će novonaučena znanja biti od presudne važnosti za savladavanje novih komunikacijskih situacija kao i prilagođavanje pojedinim komunikacijskim situacijama (Aladrović, 2019).

Istraživanje, koje je provedeno u svrhu ovoga rada, pokazalo je da postoji povezanost između znanja pravopisa te razumijevanja pročitano, što sam i predvidjela. Uz sve navedeno možemo zaključiti da učenici koji više čitaju s razumijevanjem bolje znaju i prepoznaju pravopisna pravila. Iako je broj uzorka bio mal, te razliku u znanjima određenih područja možemo pripisati i načinu rada učitelja ili učiteljice, može se zaključiti da djeca iz Zagreba i Šibenika imaju različitu razinu znanja u različitim područjima hrvatskoga jezika. Pretpostavljam da bi rezultati istraživanja pokazali slične rezultate da sam ispitala veći broj djece. Navedeno upućuje na to da bi učitelji trebali od prvog razreda osnovne škole nastaviti povezivati sadržaj pravopisa sa sadržajem književnosti zato što učenicima takav tip rada olakšava daljnje učenje i korištenje hrvatskoga jezika.

7. POPIS LITARATURE

- 1) Aladrović Slovaček, K. (2019). Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika. Zagreb: Alfa
- 2) Aladrović Slovaček, K., Ravlič, D. (2015). Čimbenici ovladavanja hrvatskim jezikom u ranome diskursu. *Croatian Journal of Education*, 17(1), 61-70
- 3) Bežen, A., Reberski, S. (2014). Početno pisanje na hrvatskome jeziku. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- 4) Bjedov, V. (2009). Prihvaćenost novoga poretka poučavanja padeža. *Lahor : časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik*, 1(7), 24-58
- 5) Kuzmanović, Z., & Bašić, A. (2011). MODELS OF INDIVIDUALISATION OF LOWER ELEMENTARY TEACHING. *Metodički Obzori/Methodological Horizons*, 6(1), 63–71
- 6) Pavličević–Franić, D. (2005). Komunikacijom do gramatike: Razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika. Zagreb: Alfa
- 7) Pavličević-Franić, D. (2011). Jezikopisnice: Rasprave o usvajanju, učenju i poučavanju hrvatskoga jezika u ranojezičnome društvu. Zagreb: Alfa
- 8) Rijavec, M., & Miljković, D. (2009). The Significance of Positive Emotions in Education. *Napredak : Časopis Za Pedagogijsku Teoriju i Praksu*, 150(3–4), 488–506.
- 9) Santrić, M., Čavar, A., & Alerić, M. (2019). The connection between the reading habits and richness of vocabulary of Croatian secondary-school students. *Croatian Journal of Education*, 21(3), 823–860
- 10) Simel, S., & Gazibara, S. (2013). KREATIVNOST U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA. *Život i Škola : Časopis Za Teoriju i Praksu Odgoja i Obrazovanja*, LIX(29), 188–204.
- 11) Somolanji, I., & Bognar, L. (2008). KREATIVNOST U OSNOVNOŠKOLSKIM UVJETIMA. *LIFE AND SCHOOL : Journal for the Theory and Practice of Education*, LIV(19), 87–94.
- 12) Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *GOVOR*.
- 13) OECD (2021), 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World, PISA, OECD Publishing, Paris. Preuzeto 5.8.2021.
<https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>.
- 14) Key competences for lifelong learning: European Reference Framework. (2006) Europski parlament i Vijeće Europske unije. Preuzeto 5.8.2021.
<https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A59967>

- 15) Nastavni plan i program za osnovnu školu u Republici Hrvatskoj (2006), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Preuzeto 5.8.2021.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2319.html
<https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/129147.htm>
- 16) Kurikulum za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj. (2019), Zageb: MZO. Preuzeto 5.8.2021.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html
- 17) Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. (2011). Zagreb: MZOS Preuzeto 5.8.2021.
http://mzos.hr/datoteke/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

8. PRILOZI

8.1. Test za učenike

Streindžer

Mirjana Mrkela

Sva djeca spikaju engliš. Baba Zlata stane nasred dvorišta pa se čudi. A mi se onda pravimo Englezi!

Izmišljavamo neke riječi koje ona ne može razumjeti. Jednog dana čak ni nje nije bilo na vidiku. Mirisali su kasni ručkovi i popodnevnice kavice. Čuli su se zvuci s televizora. Moji su dečki bili zabavljeni špekulacijom. Vježbao sam na novom skejtu. Nije mi baš išlo.

Streindžer se stvorio niotkud. Sasvim malo viši od mene. Ali mnogo mršaviji i bljeđi. Pričekao je da padnem, a onda rekao:

– Mogu provbati?

Šutim i gledam ga. Moram ostati kul! Skejt je moj, brend nju, ne mogu tek tako...

– Samo jedan kvrug?

O, maj Gad! Skamenio sam se od straha. Streindžer pruža ruku, tik do mojih prsa. Na dlanu mu leži mala plava petarda! Umah stiska šaku, povlači je k sebi. Što hoće? Ah, kad bi bar neki od mojih frendova...

– Plvatim ti! O-kej?

– N-ne znam... Nama ne daju, otkad je Josipu prsnulo u... Znaš Josipa?

Sad je streindžer u nedoumici. Vrti glavom. Neki se veliki dječak prodere s ulice:

– Jaci, Jaci! Kam-on!

Jaci trči k njemu, poput poslušna šteneta. Protrljam čelo i odahnem. Bilo mi je kao preživjelom nakon eksplozije.

– Rileks! – kažem samomu sebi.

1. Spoji istoznačne riječi i fraze (koje znače isto).

1) Spikaju	a) Hajde!	1) —
2) Brend nju	b) Opusti se!	2) —
3) O, maj God!	c) Pričaju	3) —
4) O-kej?	d) U redu?	4) —
5) Kam – on!	e) Novo	5) —
6) Rileks	f) O moj Bože!	6) —

2. Zašto se djeca prave da su Englezi? Zaokruži.

a) da ih baba Zlata ne može razumjeti	b) da babu Zlatu nauče engleski jezik
c) da drugi ljudi misle da su stariji	c) zato što ne znaju pričati hrvatski

3. Odakle su se čuli zvuci?

---

4. Pronađi u tekstu opis Strejndera i prepisi ga.

---

5. Zašto dječak nije prihvatio ponudu nepoznatoga dječaka?

Utorak, 25.05.2021 u 14:00

Najveća brzina vjetera (m/s)	9.0 Metković
Najviša temperatura zraka (°C)	27.8 Metković
Najniža temperatura zraka (°C)	4.8 Zavižan

1. Gdje je najniža temperatura zraka u Hrvatskoj?

_____

2. Koliko je stupnjeva u Dubrovniku?

_____

3. Za koji je datum prikazana temperatura u Hrvatskoj?

_____

4. U kojem gradu pada kiša?

_____

5. Koliko je stupnjeva u najistočnijem gradu na priloženoj karti?

_____

6. Kakvo je vrijeme na Zavižanu (kišno, oblačno, maglovito ili sunčano)?

_____

7. Gdje je najveća brzina vjetera i koliko m/s?

_____

Simbol	Opis vremena	Simbol
	vedro, danju sunčano	
	malo oblačno, danju sunčano	
	umjereno oblačno	
	pretežno oblačno	
	oblačno, ali svijetlo	
	oblačno	
	magla, umjereno do pretežno oblačno	
	magla, nebo vedro	
	magla, malo do umjereno oblačno	
	maglovito	
	oblačno i maglovito	
	oblačno uz umjerenu količinu kiše	

https://meteo.hr/naslovnica_aktpod.php?tab=aktpod (Zadnje pristupljeno 25. svibnja 2021.)

1. Upiši znak koji nedostaje.

atleticar   bombončić   domaćica   macak   voće
cevapić   oči   macić   cvrčak
glasica

2. Dopuni tablicu imenima država, gradova i njihovih stanovnika.

DRŽAVA/GRAD	STANOVNIK	STANOVNICA	STANOVNICI
Njemačka			
		Šibenčanka	
			Zagreplčani
	Francuz		
Španjolska			

3. Zaokruži velika početna slova!

IVA ŽIVI U ZADRU U ULCI NIKOLE TESLE. IDE U ČETVRTI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE PETRA PRERADOVIĆA. IVA IMA DVIJE NAJBOLJE PRIJATELJICE, ENU I LUCIJU. ČESTO SE SUBOTOM ŠEĆU GRADOM, A NAJDRAŽE IM JE SJESTI I ODMORITI SE KRAJ CRKVE SVETOG DONATA. NAVEČER VOLE GLEDATI ZVIJEZDE, A POSEBNO IM JE DRAGO KADA SE NA NEBU VIDE MJESEC I VENERA TE KADA MOGU RAZAZNATI MALA KOLA . IVA ČESTO VIKENDIMA S RODITELJIMA IDE NA IZLETE. PROŠLI VIKEND POSJETILI SU ZAGREB. GLEDALI SU PRIREDBU U HRVATSKOM NARODNOM KAZALIŠTU, RAZGLEDAVALI

SU DONJI GRAD TE SU SE SLIKALI NA TRGU BANA JELAČIĆA. KADA SU KRENULI DOMA, USPUT SU POSJETILI I NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA I NP SJEVERNI VELEBIT. SVE JE NARAVNO ISPRIČALA PRIJATELJICAMA ENI I LUCIJI IDUĆI DAN U ŠKOLI.

4. Kratice napiši punim nazivom, a pune nazive kraticom.

HŽ - _____

Sjedinjene Američke Države -

_____

cm - _____

razred - _____

g - _____

godina - _____

5. Zaokruži ije ili je.

bije\jel

cije\jepivo

gnije\jezdo

snije\jeg

mlije\jeko

rije\ječnik

tije\jedan

snije\jegović

8.2. Suglasnosti za roditelje u Zagrebu

Poštovani roditelji!

Za potrebe diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu provodim istraživanje na temu *Povezanost čitalačke kompetencije i pravopisnoga znanja u nastavi hrvatskoga jezika u mlađim razredima osnovne škole*. Cilj je ovoga istraživanja ispitati utjecaj razumijevanja pročitanaoga teksta na uspjeh učenika u pravopisu materinskoga jezika te povezanosti istoga.

Sukladno Etičkom kodeksu podatci dobiveni u ovom istraživanju bit će strogo povjerljivi i čuvani. Svi izvještaji nastali na temelju ovog istraživanja koristit će rezultate koji govore o grupi djece ove dobi općenito (nigdje se neće navoditi rezultati pojedinačnog sudionika).

Dozvolu za ispitivanje dobila sam od ravnatelja škole, a u skladu s Etičkim kodeksom prije ispitivanja želim Vas kao roditelje obavijestiti o istraživanju i zatražiti Vašu suglasnost.

Također, Vašem djetetu ću pobliže objasniti svrhu ispitivanja, odgovoriti na pitanja te ih zamoliti i za njihov pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Nakon toga, ispitivanje će se na satima Hrvatskog jezika obaviti samo s onim učenicima koji su pristali sudjelovati.

Zahvaljujem Vam na susretljivosti.

S poštovanjem,

Ivana Milutin

IZJAVA

kojom ja, _____, roditelj/skrbnik
(ime i prezime roditelja/skrbnika)

učenika/ce _____, razreda _____,
(ime i prezime učenika/ce)

_____, u _____,

(naziv škole)
škole)

(mjesto

dajem suglasnost za sudjelovanje mog djeteta/štićenika u istraživanju koje provodi Ivana Milutin u svrhu izrade diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na temu ***Povezanost čitalačke kompetencije i pravopisnoga znanja u nastavi hrvatskoga jezika u mlađim razredima osnovne škole*** u OŠ Žuti brijeg u Zagrebu. Svojim potpisom izražavam svoj pristanak za sudjelovanje u istraživanju i potvrđujem da sam informiran da je sudjelovanje u istraživanju mojeg djeteta dobrovoljno, da ima pravo odustati u bilo kojem trenutku, da su istraživači obvezni pridržavati se Etičkog kodeksa i da su dužni zaštititi tajnost podataka.

Datum i mjesto

Potpis roditelja/skrbnika

_____

_____

8.3. Suglasnosti za roditelje u Šibeniku

Poštovani roditelji!

Za potrebe diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu provodim istraživanje na temu *Povezanost čitalačke kompetencije i pravopisnoga znanja u nastavi hrvatskoga jezika u mlađim razredima osnovne škole*. Cilj je ovoga istraživanja ispitati utjecaj razumijevanja pročitanaoga teksta na uspjeh učenika u pravopisu materinskoga jezika te povezanosti istoga.

Sukladno Etičkom kodeksu podatci dobiveni u ovom istraživanju bit će strogo povjerljivi i čuvani. Svi izvještaji nastali na temelju ovog istraživanja koristit će rezultate koji govore o grupi djece ove dobi općenito (nigdje se neće navoditi rezultati pojedinačnog sudionika).

Dozvolu za ispitivanje dobio sam od ravnateljice škole, a u skladu s Etičkim kodeksom prije ispitivanja želim Vas kao roditelje obavijestiti o istraživanju i zatražiti Vašu suglasnost.

Također, Vašem djetetu ću pobliže objasniti svrhu ispitivanja, odgovoriti na pitanja te ih zamoliti i za njihov pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Nakon toga, ispitivanje će se na satima Hrvatskog jezika obaviti samo s onim učenicima koji su pristali sudjelovati.

Zahvaljujem Vam na susretljivosti.

S poštovanjem,

Ivana Milutin

IZJAVA

kojom ja, _____, roditelj/skrbnik
(ime i prezime roditelja/skrbnika)

učenika/ce _____, razreda _____,
(ime i prezime učenika/ce)

_____, u _____,

(naziv škole)
škole)

(mjesto

dajem suglasnost za sudjelovanje mog djeteta/štićenika u istraživanju koje provodi Ivana Milutin u svrhu izrade diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na temu ***Povezanost čitalačke kompetencije i pravopisnoga znanja u nastavi hrvatskoga jezika u mlađim razredima osnovne škole*** u OŠ Brodarica u Šibeniku. Svojim potpisom izražavam svoj pristanak za sudjelovanje u istraživanju i potvrđujem da sam informiran da je sudjelovanje u istraživanju mojeg djeteta dobrovoljno, da ima pravo odustati u bilo kojem trenutku, da su istraživači obvezni pridržavati se Etičkog kodeksa i da su dužni zaštititi tajnost podataka.

Datum i mjesto

Potpis roditelja/skrbnika

_____

_____

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mog rada te se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studentice)